

Auteur

Paul
Kurstjens
Marcel
Bayer

Integraal en regionaal beleid voor toerismemagneten

Van Gogh ís al in Brabant

Met de 170-jarige herdenking van de geboorte van Vincent van Gogh in aantocht en de voortgaande discussie over de toenemende toerismedruk op Amsterdam, was het een aardig statement: Breng het Van Gogh naar Brabant! De gedachte erachter is dat doortastender ruimtelijk beleid voor toerisme en recreatiebeleid de druk kan geleiden en de identiteit van plekken kan versterken. De potentie daarvan bleek tijdens een werksymposium in het Brabantse Provinciehuis.

Naar aanleiding van het artikel 'Integraal én regionaal beleid voor de toeristenmagneten' in ROm mei 2022 vond op donderdag 8 september in het Provinciehuis van Noord-Brabant een werksymposium plaats waarin het beleid van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en het Van Gogh Nationaal Park (VGNP) in Noord-Brabant al schetsend werd aangevuld. De beide regio's, in omvang vergelijkbaar, verschillen qua problematiek enorm. De in het artikel gesuggereerde oplossing om het Van Goghmuseum van Amsterdam naar zijn geboortestreek Brabant te verhuizen, kon bijvoorbeeld op weinig enthousiasme rekenen van het VGNP. Het beleid van het VGNP richt zich namelijk niet op het aantrekken van toeristen, maar op het spreiden van bezoekers, waar ze eigenlijk recreanten mee bedoelen. Laat het Van Goghmuseum maar lekker in dat overvolle Amsterdam staan, in Brabant tuinieren we wel verder, leek de boodschap.

Guggenheim in Almere

In de MRA, waar de stad Amsterdam alleen al 333 dagattracties telt, bedachten de deelnemers aan dit werksymposium doodleuk een nieuw iconisch museum in Almere om toeristen te spreiden. De twee teams die hiermee bezig waren, lieten zich blijkbaar zo inspireren door het succes van het Guggenheim in Bilbao, dat ze ook zoiets voorstelden voor Almere. Daar speelde Van Gogh geen enkele rol bij. Bij de casus voor de MRA ging het zowel om het verlichten van de druk op de stad Amsterdam als het versterken van de positie van andere delen in de regio. Wat betreft dat eerste richtte de zoektocht zich op beheersmaatregelen in de binnenstad om feesttoeristen in de hand te houden én de spreiding van hotels over de regio. Dat laatste is met

een bouwstop op nieuwe hotels in de stad momenteel ook beleid van de Gemeente Amsterdam, liet een van de aanwezige beleidsambtenaren weten. De ontwerpteams kwamen daarnaast met interessante ideeën om de stad Almere op te waarderen met een nationaal museum van allure. Dat zou een genoemd icoon als het Guggenheim of een museum over de toekomst kunnen zijn, dat juist heel goed zou passen bij het nieuwe land en de nieuwe stad. Stoutmoedig werd zelfs het idee geopperd om Amsterdam om te dopen tot Almere West, en om spoedig te besluiten tot de opening én verdere opwaardering van Lelystad Airport. Dat blijkt dan niet zo'n slecht idee om de toeristen meer naar de polder te trekken. Schiphol zou vervolgens kunnen worden herontwikkeld tot 'fun city' voor de feesttoeristen uit de binnenstad.

Fijnmazig en groen

Opmerkelijk was de overeenstemming bij zowel de ontwerpteams voor de MRA als voor het VGNP dat ontwikkeling van toerisme en recreatie ruimtelijk in balans moet zijn met andere belangrijke kwaliteiten in zowel de stad als het landelijk gebied. Met minder toeristendruk op de stad, een duidelijke keuze voor cultuur in plaats van pret, en afname van het bijbehorende gemotoriseerde verkeer, ontstaat er namelijk ruimte voor de noodzakelijke vergroening en versterking van de leefbaarheid. Een dergelijke fijnmazige ontwikkeling staat de ontwerpteams van het VGNP ook voor ogen. Die fijnmazigheid is er al, met de ruim twintigtal plekken die iets met Van Gogh 'hebben', gekoppeld aan het landelijke karakter van veel van die plekken, waar de schilder zo van hield en door werd geïnspireerd. De nadruk ligt op een fijnmazig netwerk

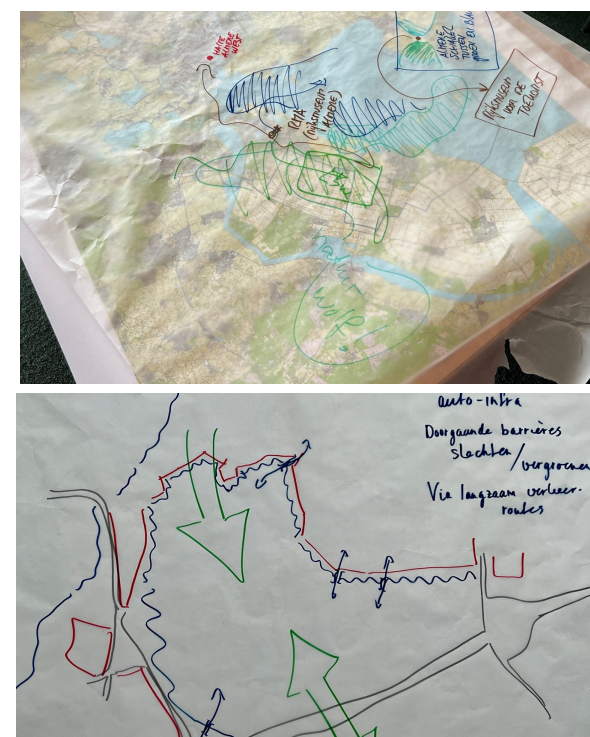
van voet- en fietspaden, die vanuit de steden en dorpen via groene scheggen het park gemakkelijk bereikbaar maken. De Bossche Broek ten zuiden van 's-Hertogenbosch zou een prachtige toegang tot het VGNP kunnen zijn. Een park met fluide grenzen waar de geest van de beroemde schilder doorheen waait, zowel historisch als eigentijds.

'Van Gogh' dient in de ogen van de ontwerpers meer als metafoor voor het karakteristieke dorpse leven in harmonie met het landschap en de natuur, en is zodoende juist identiteitsversterkend tegenover de zich snel ontwikkelende hoogstedelijkheid van Eindhoven en in mindere mate Tilburg en Breda.

Zo sloop onwillekeurig de eigen identiteit(en) het ontwerpproces binnen met, tot onze grote verrassing, een duidelijk onderscheid tussen toeristen en recreanten, en binnen de toeristenstromen de scheiding tussen kunst/cultuur- en feesttoeristen.

De indruk ontstond dat de MRA er veel aan gelegen is om de samenwerking binnen de metropoolregio zeker te stellen. Bij het Van Gogh Nationaal Park leek die samenwerking vanzelfsprekend te zijn.

Tijdens de nastoot onderschreven alle deelnemers de conclusie dat de meerwaarde van dit werksymposium zat in het bij elkaar brengen van twee totaal verschillende regio's én uiteenlopende disciplines. Iedereen onderschreef de noodzaak om met een integrerende ruimtelijke aanpak de uitdagingen aan te gaan waar de groei van toerisme en recreatie ons voor stellen. Dat vraagt om een vervolg.

Schetsen van de ontwerpteams voor de toerisme- en recreatie-opgaven in de MRA en Brabant.

Opmerkelijk Klimaatsteden

Het pleidooi van de Utrechtse burgemeester Sharon Dijksma in de Volkskrant (*Steden en hun inwoners staan te veel buitenspel bij de plannen voor het klimaat, terwijl ze cruciaal zijn*, 7 oktober 2022) is zeker opmerkelijk te noemen. Ze gaat er in november over spreken tijdens de mondiale klimaatconferentie in Sharm-el-Sheikh, Egypte.

Ze heeft een punt als ze aangeeft dat steden en omliggende regio's verantwoordelijk zijn voor bijna driekwart van de totale mondiale CO₂-uitstoot, en daarom cruciaal zijn voor het halen van de internationale klimaatafspraken. Daar zijn ze druk mee bezig, getuige het beleid van veel steden om zo snel mogelijk klimaatneutraal te worden. Dijksma noemt in haar bijdrage het voorbeeld van haar eigen stad Utrecht, die inzet op energiebesparing, de aanleg van infrastructuur voor duurzame warmtevoorziening en het ontwikkelen van duurzame nieuwe energiebronnen.

Toch gaat het op de grote jaarlijkse klimaatconferenties te veel over nationale doelen en aanpak, met regeringsleiders op het hoofdpodium die vooral blijven hameren op het belang van transitie en de grote lijnen, meent Dijksma. "Terwijl het moet gaan om vooruitgang, verdieping en een heldere uitvoering van de plannen." Steden hebben de sleutel in handen, stelt ze. Ze hebben innovatiecapaciteit door hun massa en impact, en ze kunnen hun inwoners enthousiasmeren en betrekken bij de transitie.

Waar het in Dijksma's ogen aan ontbreekt is de inbreng van steden in de programmatische aanpak van de energietransitie. Ze suggereert dat het schort aan overheidssamenwerking op verschillende niveaus en noemt het ontbreken van directe financieringsstromen voor steden en hun regio's als belemmering.

Het zijn opmerkelijke constatering van de burgemeester omdat alle gemeenten al enkele jaren regionaal samenwerken om de Regionale Energie Strategieën (RES'en) van de grond te krijgen. Het Rijk faciliteert dat met tientallen miljarden euro's aan investeringsgeld, dat deels via gemeenten bij woningeigenaren en ondernemers terecht komt. De miljarden euro's extra om de gestegen energieprijzen te beteugelen komen daar nog eens bij.

Het zijn allemaal prikkels om op lokaal niveau de transitie te bewerkstelligen. Waarom gaat dat dan toch niet snel genoeg? Die vraag beantwoordt Dijksma niet.

Opmerkelijke nieuwsfeiten, trends en uitspraken op het gebied van de fysieke leefomgeving. De redactie biedt ook graag ruimte aan signaleringen door lezers: marcel.bayer@romagazine.nl